

*Metodika práce s pedálovým adaptérem
v začátcích klavírní výuky při použití klavírní školy
„Tastenzauberei“ Aniko Drabon*

Tato metodika vznikla v rámci projektu Místní akční plán pro ORP Vysoké Mýto II.,
CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0009710

ZUŠ Chocẽ

Zpracovala: Mgr. Ivona Filipová

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Metodika

Cílová skupina: Žáci přípravného stupně výuky hry na klavír

Cíl metodiky: Přiblížit možnosti využití pedálového adaptéru v počátcích výuky hry na klavír při práci s klavírní školou „Tastenzauberei“ Aniko Drabon.

Doporučení pracovníkům a uživatelům: Principy popsané v této metodice lze použít i při práci s jinými hudebními materiály. Je potřebné, aby žáci měli možnost pracovat s pedálovým adaptérem jak ve škole, tak při domácí přípravě.

Pomůcky: Dětský pedálový adaptér, klavírní škola „Tastenzauberei“ Aniko Drabon - I. a II. díl

Způsob hodnocení: Dobře zvládnuté začátky pedalizace se u žáka v dalším studiu projeví přirozeným a bezproblémovým používáním pedálu.

Postup:

Žáci v počátcích výuky klavírní hry na ZUŠ, tedy ve věku 6-8 let, jsou vzrůstem většinou ještě příliš malí, aby při pohodlném sezení na klavírní stoličce mohli mít zároveň ruce ve správné výšce a zároveň se mohli chodidly dobře opřít o zem. Tato situace se dá velmi jednoduše vyřešit tím, že se dá žákům pod nohy nějaká podložka - stolička, bednička, několik knih apod. V této situaci je však žákovi znemožněna hra s pedálem. Přitom většina významných klavírních pedagogů se shoduje v tom, že hru s pedálem je potřeba zařadit hned od začátků výuky, aby žáci dobře poznali možnosti nástroje, získali citlivost k jeho různým barevným možnostem a používání pedálu brali jako přirozenou součást hry na klavír. Proto se začaly vyrábět tzv. pedálové adaptéry, které žákům umožní opření nohou a zároveň možnost přes speciální adaptér ovládat pedál klavíru. Žáci si tak mohou hned od začátku fixovat správnou pedálovou techniku a mít radost ze hry s pedálem. Ve vybavení klavírních učeben už je pedálový adaptér téměř standardem, ale velmi důležité je také zabezpečit možnost kvalitní domácí přípravy, ke které možnost hrát s pedálem také patří. Některé ZUŠ už se tedy snaží nabízet žákům možnost zapůjčit si pedálový adaptér domů.

Tato metodika pokrývá zhruba první dva roky výuky hry na klavír. Z pětidílné klavírní školy „Tastenzauberei“ autorky Aniko Drabon jsou pro toto období určeny první dva díly, z nichž druhý svou obtížností zasahuje i do třetího roku výuky. Klavírní škola „Tastenzauberei“ je z hlediska pedalizace velmi dobře metodicky vyřešena. Žáci se s pedály seznamují hned v počátcích výuky a přiměřeně svým možnostem se velmi nenásilně a zajímavě s pedalizací setkávají v průběhu celého prvního i druhého dílu. Z hlediska pedalizace jsou tyto dva díly metodicky jasně oddělené. V prvním díle se pedál používá jako témbrový prostředek bez potřeby synkopické výměny. Ve druhém díle už se žáci seznamují se synkopickou výměnou a ve skladbičkách ji využívají. Popisované skladbičky jsou přiloženy v malých náhledech v obrazové příloze na konci metodiky.

I. díl školy

První seznámení s pedály proběhne hned při prvním zkoumání klavíru - děti si hrají na klaviatuře na zvířátka a zkoušejí, jak by to znělo s pravým i levým pedálem (s. 7). Zde se jedná o první experimentování, při kterém je možné, aby žák u hraní stál a pedály zkoumal poněkud „neumělým“ způsobem, tedy bez správného sezení, opření paty atd. Jedná se zde především o seznámení s možnostmi pedálů měnit barvu a délku tónu.

Následující použití pedálu je v klavírní škole přenecháno učiteli při doprovodu žáka - s. 9, dále i s. 20. Učitel samozřejmě využívá synkopické výměny a žák si tak zvyká na plynulý a čistý přechod mezi harmoniemi.

Na s. 16 se dítě seznamuje s dalšími možnostmi nástroje, když improvizuje průběh bouřky. Zde je pravý pedál důležitý pomocník. Pokud žák bere pedál sám, je potřeba mu vysvětlit základní pravidla - pata by měla být stále opřena o podložku, pedál bereme přiměřenou částí chodidla (tak, aby noha neskouzavala), noha by měla být ve stálém kontaktu s pedálem. Pokud by dodržování těchto zásad odvádělo pozornost žáka od hry (tato improvizace vyžaduje poměrně velké rozpětí hry od basů až po diskanty), je možné brání pedálu učitelem, příp. doma rodičem.

Na s. 18 a 19 žák dále zkoumá zvukové možnosti klavíru a pro efekt rozléhání zvuku v jeskyni zde opět může využít pravý pedál, přičemž i zde platí možnost žákovi s pedálem pomoci.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Na s. 30 žák poprvé hraje oběma rukama dohromady. Pedál zde není předepsaný, jeho použití se však nabízí. Skladbička je zkomponována v celotónové řadě, a tak je možné použít pedál držený po celou dobu, aniž by vznikaly nepříjemné disonance. Pedál jednak pomůže vytvořit „čarovnou“ atmosféru (skladbička je o kouzelném zrcátku), jednak umožní žákovi pomalou hru, kdy si stihne kontrolovat obě ruce najednou a přitom skladbička nepůsobí rozkouskovaně. Tato skladbička už je vhodná pro pedalizaci u všech dětí, protože poloha hraní je poměrně statická a dítě tak může mít nohu na pedálu. Sešlápnutí pedálu si v klidu ohlídá ještě před hraním a na konci se po dohrání zaposlouchá do pomalého vypuštění pedálu a tím do hladkého zakončení zvuku.

Dále je pedál v klavírní škole předepsán na s. 35 u přenášení tónů přes oktávy. Zde opět platí, že pokud žákovi dělá problém držet pedál a přitom volně dosáhnout do krajních (především vrchních) poloh, může s pedálem pomoci dospělý.

Na s. 47 je další improvizální skladbička. Žák zde oproti s. 16 (kde hrál podle obrázků) už musí sledovat hudební zápis. Pedál je zde označen *Ped* a puštění pedálu *. Pedál je brán na jasně ohraničené hudební úseky bez nutnosti rychlé výměny a tyto plochy se střídají s plochami bez pedálu. Je zde tedy opět dobrá příležitost ke vnímání úlohy pravého pedálu a jeho vlivu na délku a barvu tónu i celkovou náladu skladbičky.

V dalších skladbách, v nichž je pedál použitý, je předepsané jeho držení od začátku do konce. Platí u nich tedy to, co na s. 30 - žáci se na jeho brání mohou soustředit před začátkem hraní a na jeho puštění zase po dohrání. Jedná se o skladby na s. 57 (zde je pedál zapsaný pouze u partu učitele, ale i žák ho při samostatném hraní dobře využije; pedál zde pomáhá imitovat dlouhé doznívání zvuku zvonu), na s. 70 (zde je pedál zapsaný pomocí pedálové čáry a žák se tak seznamuje s variantou zápisu, která se často používá v novějších vydáních klavírních skladeb; pedál zde vytváří „rozmazaný“ obrázek popršeného dne), na s. 73 (zde je při hraní s pedálem doporučená hra o oktávu výš, dobře však zní i v zapsané poloze; pedál tu vytváří atmosféru snu o létání) a na s. 77 (zde je opět pedál využitý k navození tajemné čarovné chvíle podobně jako na s. 30).

Poslední skladbička I. dílu školy, ve které je použitý pedál, je na s. 82. Znovu tu pedál slouží k vytvoření efektu doznívání zvuku zvonu. Tentokrát je ovšem pedalizace již o krok složitější - střídají se tu plochy s pedálem a bez pedálu. To už žáci znají z improvizace na s. 47, zde však hudební proud plyne v jasném taktu a žák se tak učí vzít a pustit pedál v přesný čas.

II. díl školy

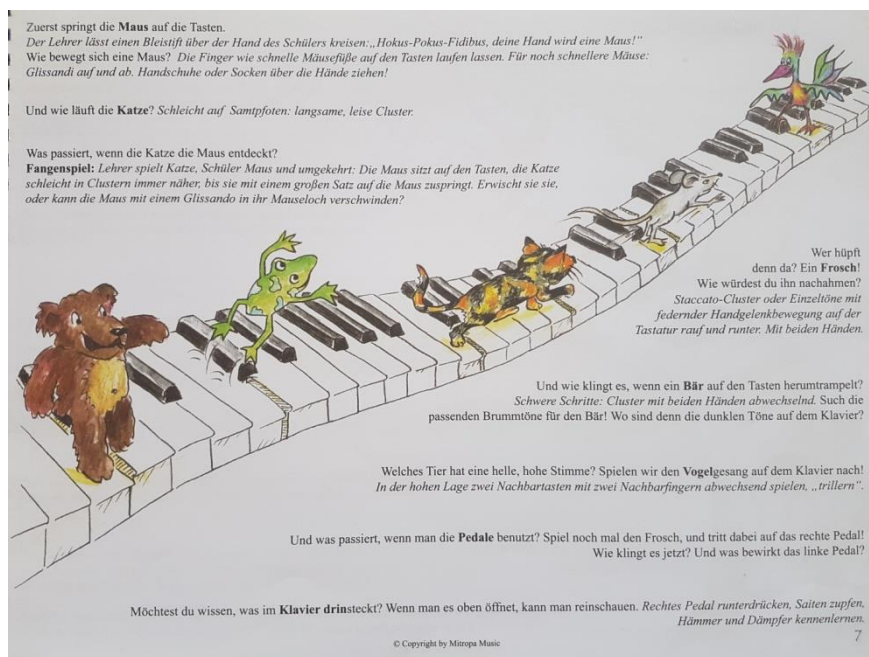
V tomto díle školy se pedál používá již téměř výhradně synkopicky. Hned při prvním použití pedálu v improvizaci na s. 12 se žáci seznamují s principem synkopické výměny. Střídají se tu plochy na bílých a na černých klávesách a při přechodu je vždy výměna pedálu. Akord, na kterém má výměna pedálu proběhnout, je vždy opatřen fermatou a žák tak získá dostatek klidu na výměnu pedálu, především na ohlédnutí sledu zapojení ruky a nohy.

Hned na další straně 13 si žáci vyzkouší synkopickou výměnu pedálu v pomalém tempu. Skladba je z hlediska výměn pedálu velmi přehledně napsaná. Následující skladba s pedálem je na s. 16. Je v rychlejším tempu a výměny pedálu je zde třeba stihnout na basovém tónu již poměrně rychle. U žáků, kteří potřebují víc času, je vhodnější zafixovat správné použití pedálu nejdříve na skladbičce na s. 29, kde je času na výměnu pedálu více.

Na s. 39 jsou také výměny pedálu velmi přehledné, zde si je navíc žák začne vědomě spojovat se změnami harmonie. Znalost navázání výměny pedálu na harmonii využije na s. 71, kde si sám doplňuje doprovod v levé ruce podle akordických značek a sám si také hlídá výměny pedálu.

Skladbičky na s. 57 a 82 jsou v podobném stylu jako na s. 16, je zde také potřeba rychlejší a přesnější práce s pedálem. Žáci, kteří zvládnou tyto skladbičky pedalizovat dobře, jsou v synkopické pedalizaci už dobře vybaveni.

Obrazová příloha

Weitere „Tastanienbaum“-Spiele

Gehörbildung: Der Schüler dreht sich mit dem Rücken zum Klavier, der Lehrer spielt abwechselnd hohe und tiefe Töne. Der Schüler muss Vogel- und Bärenstimmen erkennen.

Tastenzählen: Mit dem runden Mittelfinger von unten bis oben alle schwarzen Tasten anspielen und mitzählen. (Beim Zählen muss der Lehrer wahrscheinlich behilflich sein.)

Vorübung: Den Daumen als Stütze hinter das erste Glied des Mittelfingers legen.

Schaukeln: Vogel und Bär schaukeln auf einem Ast hin und her. Der Lehrer spricht und spielt gemeinsam mit dem Schüler eine gleichmäßige Viertelbewegung: „Schaukeln“. Wenn der Schüler sicher ist, spielt der Lehrer die Begleitung dazu.

R.H. Schüler
L.H. Lehrer
Ped.

Schau-ken, schau-ken

Improvisation: Der Vogel bewegt sich auf dem Baum, dabei tritt er auf verschiedene schwarze Tasten. Die Finger entdecken dabei die hohe Lage der Tastatur. Dazu kann der Lehrer die Begleitung von „Schaukeln“ spielen. Sollte das Zusammenspiel noch nicht richtig gelingen, können Schüler und Lehrer gemeinsam einen Text dazu sprechen: z. B. „lau-fen, lau-fen“, „auf dem Baum“.

© Copyright by Mitropa Music 9

😊 Nach dem Gewitter

Anmerkung:
Da alle Stücke in Band 1 sehr kurz sind, kann man sie auch mit Wiederholung spielen.

Das folgende Stück wird ohne Noten erlernt.

Vorübung:
Das Stück auf dem Klavierdeckel klopfen, dazu den Text sprechen.

piano

CD 1/47

1. Schüler

Hoch und run-ter flieg' ich mun-ter um den Bär he- rum!

Begleitung

2. Schüler

© Copyright by Mitropa Music

😊 Donnerwetter (Improvisation)

				
Der Wind fegt übers Land.	Es donnert und blitzt. Erst ist das Donnerrollen nur von ferne zu hören, dann kommt es immer näher.	Dann fallen die ersten Regentropfen. Der Regen wird immer heftiger.	Es hagelt, donnert und blitzt. Der Wind weht. Das Gewitter hat seinen Höhepunkt erreicht.	Langsam hört das Toben auf, es regnet immer weniger. Ein schöner Regenbogen ist zu sehen.
Glissandi mit Pedal. (Socken oder Handschuhe über die Hände ziehen!)	Donnerrollen: tiefe Cluster mit abwechselnden Händen, quasi tremolando. Mit Pedal. Blitz: sf-Cluster in der Mittellage.	Leise hohe Einzeltöne mit abwechselnden Händen. Accelerando, crescendo.	Cluster im Fortissimo in der hohen und tiefen Lage, Glissandi auf und ab.	Einzeltöne in der hohen Lage: diminuendo, ritardando. Als Regenbogen: glissando nach oben auf den schwarzen Tasten, mit Pedal.

Lautstärke

f (forte) = laut

p (piano) = leise

Spiel das Donnerrollen noch mal so:

$\text{p} \text{---} \text{f} \text{---} \text{p}$

$\text{p} \text{---} \text{f} \text{---} \text{p}$

$\text{p} \text{---} \text{f} \text{---} \text{p}$

© Copyright by Mitropa Music

 Gespenster?

Gerl und Ferdinand rufen ihre Namen in die Höhle hinein.
Und es klingt, als hätte sich jemand in der Höhle versteckt,
der den Namen immer wiederholt.
Was glaubst du, sind vielleicht Gespenster in der Höhle?
(Echo)

Die folgende Übung wird *ohne Noten* erlernt.

f **p**

Ge - ri Ge - ri Ge - ri

f **p**

Fer-di-nand Fer-di-nand Fer-di-nand

(auch mit Pedal möglich)

© Copyright by Mitropa Music

Sing beim Spielen immer mit!
(Text, Rhythmus oder Fingersatz)

1. Ein Ge- spenst hört uns zu... hu... hu... hu...

2. Ein Ge- spenst, a -ber wo!... ho... ho... ho...

3. Ich hab' Angst, o weh, o weh!... he... he... he...

4. Sei kein Frosch, ich bin ja da!... ha... ha... ha...

Wie klingt das Gespräch mit Pedal?

© Copyright by Mitropa Music

😊 Der Zauberspiegel

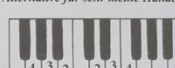
Jetzt macht euch auf den Weg, um Hokuspo zu suchen! Dieser Zauberspiegel wird euch dabei helfen!

Anfangstöne:

Empfohlene Lage:

Vorübungen:

1. Spiegelbild – Spiel von S. 11 wiederholen
2. Das unten stehende Stück mit den Fingern auf dem Klavierdeckel klopfen und den Text dazu sprechen.

Alternative für sehr kleine Hände:

CD 9

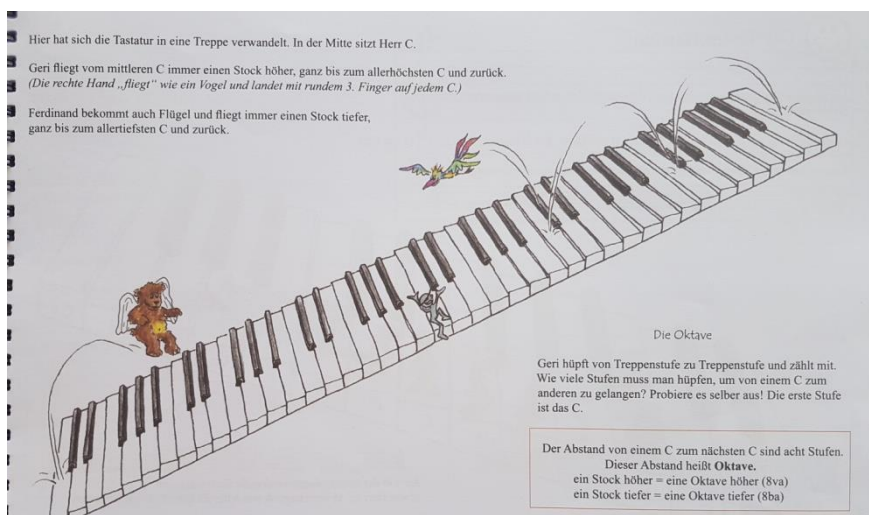
1. Zau - ber - spie - gel, Zau - ber - spie - gel, heu - te wan - dern wir noch weit,
2. Zau - ber - spie - gel, Zau - ber - spie - gel, mach für uns den Weg be - reit!

30 © Copyright by Mitropa Music

Hier hat sich die Tastatur in eine Treppe verwandelt. In der Mitte sitzt Herr C.

Geri fliegt vom mittleren C immer einen Stock höher, ganz bis zum allerhöchsten C und zurück.
(Die rechte Hand „fliegt“ wie ein Vogel und landet mit rundem 3. Finger auf jedem C.)

Ferdinand bekommt auch Flügel und fliegt immer einen Stock tiefer, ganz bis zum aller tiefsten C und zurück.

Die Oktave

Geri hüpf von Treppenstufe zu Treppenstufe und zählt mit. Wie viele Stufen muss man hüpfen, um von einem C zum anderen zu gelangen? Probiere es selber aus! Die erste Stufe ist das C.

Der Abstand von einem C zum nächsten C sind acht Stufen.
Dieser Abstand heißt **Oktave**.
ein Stock höher = eine Oktave höher (8va)
ein Stock tiefer = eine Oktave tiefer (8ba)

weitere Tastentreppe-Spiele:

Glockenläuten: (in beide Richtungen)

Weitsprung: dieselbe Übung, diesmal mit einer Hand (in beide Richtungen)

35 © Copyright by Mitropa Music

Ankunft der „Piraten“ auf der Hundeinsel

Der Lehrer erzählt und spielt gleichzeitig die folgende Geschichte vor. Anschließend spielt der Schüler, während der Lehrer die Geschichte erzählt.

Es ist dunkle Nacht.
(tiefe, leise Cluster auf den schwarzen Tasten)
Nur die Sterne und der Mond leuchten.
(improvisierte Melodie in der hohen Lage, mit freiem Rhythmus)

Die sanften Wellen des Meeres tragen das Schiff der fünf Piraten zur Insel. (Glissandi abwechselnd rechts und links, immer höher steigend)
Sie legen an. (höchste Taste der Klaviatur)
Sie schicken den Hasen voraus, um die Insel zu erkunden. (Die Terzen sind die zwei Hasenfüße.)
Plötzlich steht ein bellender Hund da.

Der Hase hoppelt schnell weg und klettert auf einen Baum. Der Hund rennt hinterher und schnüffelt um den Baum herum. Der Hase klettert wieder hinunter und sie schnüffeln aneinander. Sie schließen sofort Freundschaft und tanzen miteinander. (Hände überkreuzt, wie bei dem Stück „Hoch und runter“)

Der Hund zeigt dem Hasen den Weg und sie laufen gemeinsam zur Hütte. Innen brennt Licht. Was sie wohl dort drinnen sehen?... (steigende Melodie auf den schwarzen Tasten, mit Pedal)
Der Hase hüpf wieder zum Schiff zurück und holt die anderen... (Das Spiel kann man erweitern, indem man noch Herrn G oder den Elefanten kommen lässt.)

CD 16

Spielanweisungen: # = nur schwarze Tasten ♭ = nur weiße Tasten ♩ = R.H. ♩ = L.H.

47

Glocken

CD 23/68

Ding, dong, ding, dong, di-gi-di-gi-dong. Ding, dong, ding, dong, di-gi-di-gi-dong.

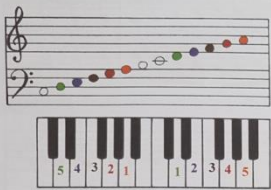
Ding, dong, dang, dong, ding, dong, dang, dong, di-gi-di-gi-ding, dang, dong!

© Copyright by Mitropa Music

57

Im Regen

Beide Hände spielen in der D-Fünf-Fingerlage.

Soll das Stück fröhlich oder traurig klingen? Spiel es so, wie sich Geri und Ferdinand auf dem Bild fühlen.

rechtes Pedal runter... ..und wieder hoch

CD 50

p Nein, oh nein! Ich will Son-nen-schein! Re-gen-trop-fen fal-len, klop-fen

grau-e Wol-ken wei-nen, und es reg-net und es reg-net nur den lie-ben-lan-gen Tag. *pp*

70 © Copyright by Mitropa Music

Traumlied

Wiederhole die Treppensteig-Übung von S. 58!

Achte darauf, wo die Melodie in Sekunden und wo sie in Terzen verläuft! Kennzeichne die Terzen mit Herzen! Und was macht die Begleitung?

Wenn der Schüler das Stück schon fließend spielt, sollte er versuchen, die Melodie hervorzuheben und die Begleitung ganz leicht zu spielen (wie auf Wolken).

CD 33 (Beim Spiel mit Pedal alles eine Oktave höher)

Heu-te Nacht in mei-nem Traum

Ped 1 3 5

flieg ich in den Wol-ken-schaum. *

73 © Copyright by Mitropa Music

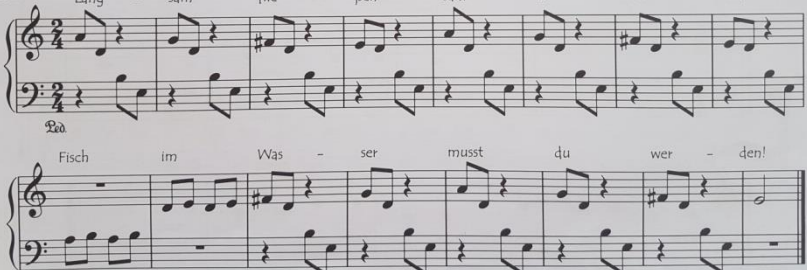
😊 Der Fisch

Ferdinand → Fisch

Such alle Fis-Tasten auf dem Klavier!

CD 36 Lang - sam flie - ßen sanf - te Wel - len,

Fisch im Was - ser musst du wer - den!

© Copyright by Mitropa Music 77

😊 Big Ben

Secondo

„Big Ben“ und „Spieluhr“ sind zusammen ein vierhändiges Stück.
Bei vierhändigem Spiel werden die Quartan und Terzen im „Big Ben“ nicht oktaviert.

CD 41/42/78

2 Oktaven höher

82

© Copyright by Mitropa Music

Töne fangen (Pedalwechsel-Übung)

Kannst du beliebige Einzeltöne, die dein Lehrer spielt, mit dem rechten Pedal einfangen?
Einfangen bedeutet: Sofort nachdem der Ton erklingt, musst du das Pedal treten.
Halte den Ton so lange „gefangen“, bis der nächste Ton erklingt! Dann kommt der nächste Wechsel, usw.
Jetzt kannst du selbst verschiedene Töne spielen und sie einfangen. Tritt das Pedal immer nach dem Ton!

Wolkenbilder
(Die Noten sollten als Anregung dienen)

glissando (gleitend) Cluster (Tongruppe) Notenhalbs nach oben: rechte Hand
Auf den weißen Tasten Cluster mit der Faust abrollen (kürzerer Notenwert) Notenhalbs nach unten: linke Hand
Auf den schwarzen Tasten Cluster mit der Faust abrollen (längerer Notenwert) Pedalwechsel

CD 5
Ritmo (frei, ohne Takt)

Schau mal in die Wolken! Ich sehe hübsche Schäfchenwolken.

Sie lösen sich auf... Ein singender Vogel!

Er verschwindet auch... Da galoppiert Dino... er jagt einen Schneetzettel!

Vielleicht fallen da noch andere Wolkenbilder ein... Versuch, sie auf dem Klavier darzustellen!

© Copyright by Mirjam Müller

Nachtreten (Pedalwechsel-Übung)

ta - ja ta - ja ta - ja ta - ja

Tritt das rechte Pedal erst bei der Silbe „ja“ nieder, und lass es beim nächsten „ta“ los! usw.

Luftballons

Ob die Luftballons zuerst ohne Pedalwechsel!

Die Fermate verlängert den Ton

CD 6 Ruhato

Die rechte Hand „fliegt“ im hohen Bogen immer eine Oktave höher. Die Hilfslinien geben den hohen Noten Halt, damit sie nicht runterfallen.

© Copyright by Minips Music

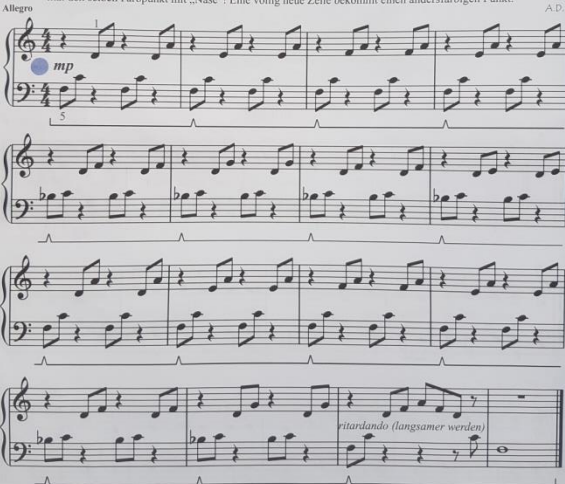
15

Schwimmen

CD 8
Allegro

Kennzeichne gleiche Zeilen mit den gleichen Farben! Gibt es nur einen kleinen Unterschied am Ende, mal den selben Farbpunkt mit „Nase“! Eine völlig neue Zeile bekommt einen andersfarbigen Punkt. A.D.

Kannst du schwimmen? Stell dir vor, dein Fuß ist ein Schwimmer.
Er holt beim Pedalwechsel schnell Luft, ohne die Musik dabei zu unterbrechen!

16
© Copyright by Minopa Music

Der Wind

In diesem Stück hat die linke Hand viel zu tun. Sie überfliegt die rechte Hand und kehrt wieder zurück. Die Rechte bleibt dagegen immer am Platz.

CD 17
Allegro

p

2. R.H.
L.H.

A.D.

1.

2. L.H.
rit.

© Copyright by Mitropa Music

29

Das Meer

CD 21

a-Moll

G.

ritardando

59

Trag in die Kästchen den Namen des jeweiligen Dreiklages ein! Der Name besteht immer aus zwei Teilen.
Erster Teil: Der Ton, auf dem der Dreiklang aufgebaut ist. Zweiter Teil: Die Art des Dreiklages, also Dur oder Moll.

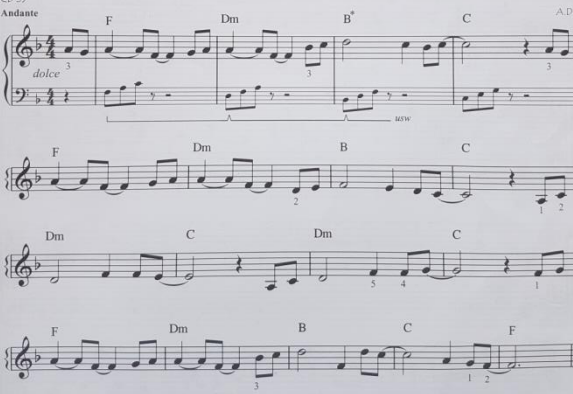
© Copyright by Minopa Music

New Song
(News Lied)

1. Lern zuerst die Melodie und zähl dazu: 1 + 2 + 3 + 4 + . Es ist hilfreich, wenn du die CD öfters anhörst.
2. Üb die Dreiklänge mit der linken Hand nach dem angegebenen Muster zu spielen.
3. Nun kann die linke Hand mit der rechten zusammen spielen.

CD 39
Andante

*In englischsprachigen Ländern benutzt man den Buchstaben *B* für den Ton *H*. Für den Ton *B* gibt es dort eine andere Bezeichnung: *B flat*, Zeichen: *Bb*. In diesem Heft wird die im Deutschen übliche Schreibweise verwendet.

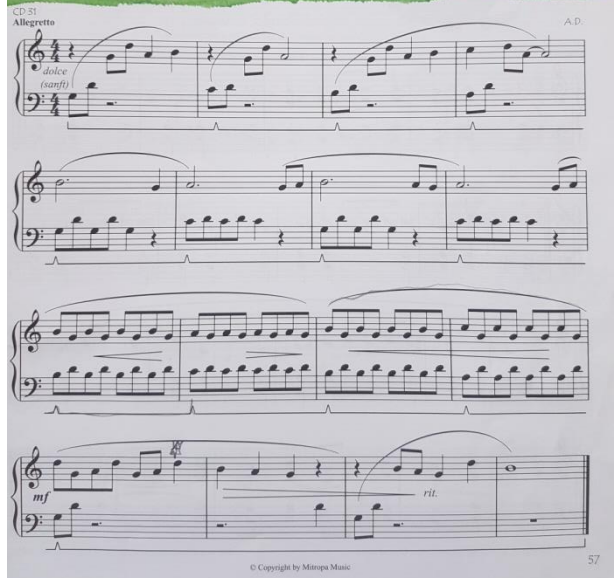
© Copyright by Minopa Music

Wiegenlied

CD 31 Allegretto A.D.

dolce (sant)

mf *rit.*

© Copyright by Minopa Music 57

Sanfte Wellen

CD 46
Allegretto A.D.

p dolce

cresc.

ritardando.....

82 © Copyright by Mitropa Music

